

Dialogprogrammet i Kirkenes Verdensråd

Teologisk konsultasjon om dialog innenfor fellesskap

Chiang Mai 18.—27. april 1977

INNLEDNING

DIALOGUE IN COMMUNITY (Dialog innenfor fellesskap)

«Dialogue in community» var ikke bare temaet ved Kirkenes Verdensråds konsultasjon som holdtes i Chiang Mai, Thailand, i april 1977. Den velkomst vi fikk av våre verter, Church of Christ in Thailand, og av folket i Chiang Mai, gjorde at vi snart selv utgjorde et fellesskap, og i dette kunne vi føre en dialog om forskjellige måter å komme hverandre nærmere på. Den atmosfære av bibelstudium og gudstjenesteliv som vi arbeidet i, minnet oss også stadig om dybdene i vårt fellesskap i ånd og i liv, slik dette lykkelig er mulig gjort for oss ved vårt møte med Gud i Kristus.

Det var også under bibelstudiet og gudstjenestelivet at svar på de spørsmål vi hadde for oss, ble klare. Mens vi igjen søkte å trenge inn i Det Gamle og Det Nye Testaments tankeverden, følte vi alle, hvilken kultur vi så kom fra, både det enestående ved evangeliet og underet ved at Gud gjorde seg til ett med den verden Han hadde skapt.

I vår gudstjeneste følte vi igjen at det kristne fellesskap gir oss del i hellige, gudgivne ting, og at det er både et privilegium og en forpliktelse til positivt å vitne om disse ufortjente og ofte uventede gaver fra Gud.

Denne opplevelse av det kristne budskap og av den vei Gud har åpnet oss som noe nytt og Gudgitt, skar tvers gjennom den vanemessige tankegang og adferd som våre forskjellige kulturer hadde lært oss.

Dette å atter gå inn i den kristne tilbedelses mysterium, underet å få adgang til den opphøyede Gud gjennom vår Herre Jesus Kristus som tok bolig i blant oss, var også en tilskyndelse til å ta andres tilbedelse og meditasjon alvorlig, for eksempel det ritual og det kontemplative liv vi møtte hos buddhistmunkene, som så vennlig tok imot oss som gjester i tempelområdet i Chiang Mai.

Hvorfor dette tema: «Dialogue in Community»? Etter som arbeidet til underavdelingen av «Dialogue with People of Living Faiths and Ideologies» har utviklet seg, har hovedvekten blitt lagt ikke så meget på dialog i og for seg som på dialog innenfor fellesskap. Det kristne fellesskap innenfor det menneskelige fellesskap har en felles arv og et klart budskap å dele. Det er derfor

nødvendig å tenke over hva slags fellesskap vi søker som kristne, og over dialogens forhold til kirkenes liv, når de spør seg selv hvorledes de kan være samfunn for tjeneste og forkynnelse uten å avsvkke sin tro eller gå på akkord når det gjelder forholdet til Kristus. De som foretar en slik undersøkelse, trenger da å være informert både om forskjellige religioner og samfunn, og å ha oppnådd innsikt gjennom aktuell dialog med naboer. Undersøkelsen må også ta hensyn til anliggender, spørsmål og erfaringer hos medlemskirkene i Kirkenes Verdensråd.

Disse behov bestemte hvem som skulle delta i konsultasjonen. Den omfattet religions-historikere, sosiologer, prester og folk i sosialtjeneste, så vel som vitenskapsmenn og teologer fra de forskjellige kristne tradisjoner. Vi kom sammen fra mange verdensdeler, men dessverre var det noen fra Øst-Europa, Midtøsten og Latin-Amerika som ikke kunne komme, enda de hadde sagt jattakk til innbydelsen. Dette var en kristen konsultasjon, men deltageres forskjellige bakgrunn og deres regelmessige arbeid med dialog, tjeneste og refleksjon borget for at vi førte våre diskusjoner i plenum og i grupper med tilbørlig hensyn til våre naboer både i kirkene og i de forskjellige religions- og ideologisamfunn. Konsultasjonens tema og sammensetning krevde også av oss, og særlig av teologene, en ny gjennomtenkning av tradisjonelle metoder og av forbindelsen mellom en deduktiv teologi, som vurderer dialog innenfor en gitt systematisk ramme, og en dialog-teologi som er en gjenspeiling av tradisjonell kristen tankegang i lys av en gryende forståelse både for menneskelige samfunn og for det samfunn som Gud i Kristus kaller menn og kvinner til. Som dr. Samartha antydet i sine innledende bemerkninger, var dette «en tenkepause».

En slik tenkepause rettferdiggjør ikke at man ser bort fra problemene som trykker verden i dag. Under våre diskusjoner ble vi i høy grad oppmerksomme på det faktum at i en tid da menneskeheten rundt i verden kjemper for å overleve og å frigjøre seg, har religionene sitt viktige bidrag å yte, og det kan bare bli uttrykt i gjensidig dialog. Det er de kristnes ansvar å pleie en slik dialog i en ånd av forsoning og håp gitt oss av Jesus Kristus. Vi fikk se hvor lett det er å diskutere religioner og endog ideologier som om de befant seg i et fredens rike, helt adskilt fra menneskehetens skarpe konflikter og lidelser. Vi ber om at vår fremstilling må bli lest med erkjennelse av at de hører til i et fullstendig Verdenskirkeråd-program, som omfatter større kristen deltagelse i politiske og økonomiske saker og sosiale problemer. Vi vil også be om at den blir vurdert i forhold til andre av Kirkenes Verdensråds anliggender, og også dens holdning til slike diskusjoner som angår kirkens enhet og menneskehetens enhet.

Man vil merke seg at ordene «misjon» og «evangelisering» ikke er brukt ofte i vår fremstilling. Dette er ikke fordi vi prøver å løpe fra det kristne ansvar, slik det på nytt ble fremhevet på Nairobi-møtet, om å bekjenne Kristus i dag, men for å prøve andre måter å tydeliggjøre hensikten med kristen forkynnelse og tjeneste på, slik at misforståelse kan unngås. Dette var en kristen konferanse, og kristen integritet omfatter en integritet som sier ja til den oppstandne Kristi kall til å være vitner for Ham i hele verden.

OM FELLESSKAP

A. *Samfunn og menneskehetens fellesskap*

1. Som kristne begynner vi vår betraktning av fellesskap ut fra den erkjennelse at Gud, slik vi tror Han er kommet til oss i Jesus Kristus, er skaperen av alle ting og av hele menneskeslekten; at Han fra begynnelsen ville ha samfunn med alle Han har gitt liv og mellom disse innbyrdes; at Han i den hensikt har gitt anledning til dannelsen av fellesskap, som Han dømmer og fornyer. Når vi bekjenner Ham som den Hellige Treenighet, når vi fryder oss i Hans nye skaperverk i Kristi oppstandelse, oppdager og erfarer vi nye dimensjoner ved den menneskelighet Han har gitt oss. Dog, vår kristne bekjennelse egen beskaffenhets og innhold driver oss til å være høyst oppmerksomme på realitetene i verden, slik den har utviklet seg under Guds skapende, oppdragende og forløsende styre. Således er vi ledet til å prøve å beskrive fellesskap og menneskeslekten fellesskap i lyset av en grunnleggende kristen bekjennelse, men i uttrykk som også vil møte forståelse og endog tilslutning blant mange av en annen tro og en annen ideologi.

2. Vi er alle født inn i et slektskap med andre mennesker. Til å begynne med har vi hovedsakelig kontakt med våre familiemedlemmer, men snart oppdager vi andre som vi får et medmenneskelig forhold til når vi går på skolen eller begynner i et arbeid. Dette foregår kanskje i de innfløkte forhold innenfor et landsbysamfunn, eller innen de moderne sentra i større og mindre byer, som stadig trekker til seg større menneskemengder. Vi opplever ennå videre tilknytninger innenfor nasjon, rase og religion, og samtidig hører vi kanskje til i forskjellige sosiale klasser eller kaster, hvilket betinger våre ideologiske anskuelser. Videre vil de avisene vi leser og de radio- og TV-programmer vi hører og ser, gjøre oss oppmerksomme på de mange forskjellige måter hvorpå vårt liv avhenger av mennesker i andre deler av verden, hvor livsforholdene er forbausende varierte. Ut ifra disse og mange lignende sammenhenger, får vi vår oppfatning av å være en del av noen fellesskap og adskilt fra andre. Følelsen av identitet med noen fellesskap og fremmedfølelse overfor andre er noe vi aldri fullt ut forstår, men den er og blir en realitet for oss alle på livets mange skiftende plan.

3. Innenfor hvert spesielt fellesskap vi tilhører, holdes vi sammen med andre gjennom de verdier vi har felles. Dypest sett har disse noe med vår identitet å gjøre, og de gir oss en følelse av å «være hjemme» i gruppen vi tilhører. Identiteten kan være dannet i løpet av en lang historisk erfaringsrekke, eller like overfor problemer vi nettopp har møtt; den kan uttrykke seg i samfunns-tradisjoner og ritualer som er blitt til gjennom århundrer, eller i nyere former som er mindre sammenhengende og undertiden mere rigide. Vi er på dette punkt klar over den formende innflytelse fra religion og ideologier som kan være innbyrdes nær beslektet, men vi innser at disse selv er blitt dannet av andre elementer av den kultur de er en del av – språk, etnisk loyalitet, sosialt lag, kaste. Noen fellesskap vil gjerne tendere mot ensartethet i denne henseende, mens andre har en lang tradisjon av pluralisme, og det hender ikke sjelden at medlemmer av de enkelte familier kan ha mere enn én slags tro.

4. Vi mener at båndene mellom religion og kultur har stor innflytelse på sam-

funnslivet. Et eksempel var lett tilgjengelig for oss. Som besøkende i Chiang Mai var vi sterkt oppmerksomme på Nord-Thailands kulturelle identitet, som er influert av den Buddhisme storparten av befolkningen tilhører. Vi hørte også om den Nord-Thailandske buddhismes eiendommelige karakter, i motsetning til for eksempel den i Sri Lanka. Under vår diskusjon beskrev afrikanske deltagere de tradisjonelle religiøse mønstre i sine samfunn, og påviste hvordan disse hjalp dem til å forklare andre religiøse tradisjoner (særlig kristendommen og Islam) som på et senere tidspunkt er blitt innplantet i mange deler av det afrikanske kontinent.

5. Etter det vi opplevde på konferansen, var vi oppmerksomme på at våre fellesskap er mange og varierte. Vi var også klar over at de er innviklet i en stadig forvandlingsprosess som gjør at de mer kan sammenlignes med strømmende elver enn med stabile monumenter. Men dersom forandring alltid finner sted, kan det ikke betviles at den i vår tid foregår i økende tempo, særlig på grunn av vitenskapelig teknologi, pengemakt og massemedia. Noen av møtedeltagerne talte om forandringer som foregikk så hurtig og så dramatisk at de hadde følelsen av å tape sitt fellesskap og å bli isolerte som mennesker som følge av denne utvikling. Andre talte om omforming og nydannelse av fellesskapene: tidligere lukkede samfunn ble drevet inn i kontaktforhold med andre, idet de møttes i engasjement for felles oppgaver som angikk oppbygging av nasjonen. Samfunn som før hadde en egenartet kulturell identitet var blitt åpnet for kulturell pluralisme og en mangfoldighet av religiøse systemer. Det er også tale om samfunn hvor tradisjonelle religiøse systemer undergår vidtrekkende forandringer, og slik gjenopplivet frembyr de fornyet identitet og sammenheng med forgangen tid. Vi ble klar over at under disse forandringene er det mange som blir fremmedgjort overfor alle fellesskap og enten oppgir å søke fellesskap eller søker det på mange hold.

6. En viktig side ved disse hurtig økende forandringer skyldes det innviklede nett av forbindelser som har oppstått mellom menneskelige samfunn i senere tid. Vi forstår bedre idag enn noen gang før, at de tradisjoner som preger våre individuelle samfunn, blir ført nærmere til hverandre. Sommetider resulterer dette i ny harmoni, sommetider i en ødeleggende strøm i en flommende elv. At våre menneskelige samfunn er kommet i slik nær innbyrdes kontakt, fører med seg mange nye utfordringer til gjensidig hjelp og sjelesorg. Den måten vi besvarer denne utfordringen på, vil – både individuelt og kollektivt – avgjøre karakteren av den nye virkelighet som vi ser tar form i økende grad – «menneskehetens fellesskap».

7. Svaret blir ofte gitt i form av ideologier. At forandringen foregår så hurtig, har i virkeligheten gjort at vi i sterk grad er blitt klar over behovet for sosial og politisk handling, fordi vi finner oss innviklet i mange ideologiske prosjekter, som på forskjellig vis prøver å skape eller omskape samfunnet. Tradisjonelle samfunn kommer ikke utenom påvirkning fra ideologisk tanke og handling; og måten de reagerer på, kan føre til konflikt eller til fornyelse.

8. Det var disse utfordringene som opptok oss under første del av konferansen. Skjønt vi ikke overså de farer som fulgte med, hadde vår erfaring om menneskelig kontakt i våre respektive lokale forhold skjerpet vår oppmerksomhet overfor menneskesamfunnets store mangfold, som vi tror er skapt og oppholdt av Gud i Hans kjærlighet til alle mennesker. Vi undres over og takker for denne rikdom,

idet vi innser at når vi har opplevd den, har mange av oss fått en rikere forståelse for de dypere verdier i våre egne tradisjoner – og i noen tilfeller har det hjulpet oss til å oppdage dem på ny. Men på samme tid er vi oss sterkt bevisst den måten som ulikheten kan bli – og altfor ofte er blitt – misbrukt på: fristelsen til å anse vårt eget fellesskap for det beste; å tillegge vår egen religiøse og kulturelle identitet en absolutt autoritet, fristelsen til å isolere den og utelukke andre fra den. I slike fristelser innrømmer vi at vi har ansvar for ikke å ødelegge de rikdommer som Gud så gavmildt har overgitt de mennesker Han har skapt... vårt ansvar for ikke å forringe og ødelegge dem.

9. På grunn av den hang til å dele og atskille som preger alle religioner og ideologier, tror vi at de hver især kalles til å revurdere seg selv, så at de hver med sine ressurser kan bidra til beste for menneskehetens fellesskap som en helhet. Når vi betraktet denne utfordring til vår kristne tro, ble vi minnet både om faren ved å si «fred, fred» hvor der ingen fred er, og om Jesu ord i Bergprekenen: «Salige er de som skaper fred, for de skal kalles Guds barn» (Matt. 5, 9). Som de som arbeider for fred, frigjøring og rettferdighet, hvilket ofte gjør at strid blir nødvendig og forsoning vanskelig, føler vi oss kallet til å samarbeide med andre i menneskehetens fellesskap som søker nye erfaringer i vår samfunnsutvikling, hvor vi kan bli bestyrket i følelsen av vår gjensidige avhengighet like meget som i respekten for vår forskjellige identitet. Visjonen om et verdensomfattende «fellesskap av samfunn» sto for oss som et middel til å søke fellesskap i en pluralistisk verden. Visjonen innbefatter ikke ensartet likhet eller totalitær uniformitet, men er for kristne forbundet med Guds herredømme over alle menneskelige fellesskap.

B. Det kristne fellesskap: Kirkene og kirken

10. Spredt rundt i verdens menneske-fellesskap leter vi som kristne etter tegn på Guds herredømme og tror bestemt at vi har fellesskap med kristne over alt i Kirken, som er Kristi legeme. Fordi det er i denne verden, er det kristne fellesskap delaktig i de mange forskjeller og grupperinger innen og mellom menneskehetens fellesskap. Det viser uhyre stor kulturell variasjon innen sitt område, og vi må nødvendigvis erkjenne at dette påvirker ikke bare praksis, men også tolking av troen hos forskjellige grupper av kristne. Dette ble det gitt eksempler på i våre diskusjoner med deltagere fra Sør-Asia som fortalte oss om sin kamp innen kulturer sammensatt av hinduisme, buddhisme og Islam, for å gi uttrykk for sin kristne tro i en ånd som samtidig var lydlig mot evangeliet og i samsvar med den kulturelle sammenheng de lever i. Deltagere fra Europa og Nord-Amerika var klar over i hvor høy grad deres forståelse og praktisering av den kristne tro var influert av vesterlandsk kultur.

11. Våre erfaringer som kristne i dette vidt spredte fellesskap er høyst varierte. Det fins kirker som lever i en situasjon av sosial, kulturell og nasjonal undertrykkelse, hvor deres identitet er truet og deres frihet er begrenset. Det gies tider og steder hvor kristne må skille seg ut fra andre i lojalitet mot Kristus, men dette rettferdiggjør ikke kristne som har gitt etter for fristelsen til kulturell arroganse og samfunns-eksklusivitet, både bevisst og ubevisst. Slik har vi medvirket til splittelsen innen menneskehetens fellesskap, og har skapt strid mellom forskjellige grupper innen selve det kristne fellesskap. Som kristne må vi derfor

stå under Guds dom. Vi tror mange har en sann oppfatning av at vår sam-
hørighet med alle mennesker ligger i vår felles skyld i alt som så tragisk har
skapt splittelse i verden. Det er på denne måten vi henfører til vårt tema de
etablerte kirkers erfaring om at de stadig trenger Guds tilgivelse.

12. Men i denne kompliserte, forvirrende og ydmykende situasjon tror vi at
vår Herre Jesu Kristi evangelium beholder sin guddommelighet. Ved Den
Hellige Ånds inspirasjon kan evangeliet ikke begrenses til noen spesiell kultur,
men kaster sitt lys inn i dem alle og på dem alle. Heller ikke er evangeliets
sannhet fordreiet av de kristnes syndefullhet. Det er riktigere å si at evangeliet
oppfordrer oss, individuelt og i fellesskap, til anger og syndsbejelse, og
kaller oss til et nytt liv i den oppstandne Kristus. Denne virkelighet av fornyet
kristent fellesskap angår vår aller dypeste erfaring som kristne. Forskjellige
deltagere talte om det på forskjellig vis:

- vårt samfunn (communion) i Kirken som sakrament for menneskehetens
forsoning og enhet gjenskapt ved Guds frelsende handling i Jesus Kristus;
- samfunnet med Gud, som i sin treenighets fylde kaller menneskeheten til
enhet med seg i Hans evige samfunn med hele Hans skapning.
- samfunnet i fellesskapet med alle medlemmer av Kristi legeme hele histo-
rien igjennom, på tvers av skillelinjer mellom rase, kjønn, kaste og kultur.
- en følelse av samfunn med alle folk og alt som er helliggjort ved Guds
verk i samfunn av tro og ideologi som er forskjellig fra vår egen.

Skjønt vi kan uttrykke vår overbevisning om realiteten av dette fellesskap på
forskjellig vis, holder vi fast ved Gud i Kristus som nærer sin kirke ved Ordet
og Sakramentene.

13. Vi må erkjenne den nære forbindelse mellom vårt ønske om dialog og vårt
arbeid for en synlig kirkeenhet. Det er ikke bare slik at de forskjellige
konfesjons-tradisjoner har influert de forskjellige tilløp til dialog, og at spørs-
mål som angår dialog blir diskutert for alvor innen og mellom kirkene, men det
er også tilfelle at det kristne bidrag til dialog blir svekket av skillet mellom
de kristne.

14. I løpet av konsultasjonen erfarte vi både muligheten av felles trosbejelse
og gudstjenesteliv, og vi opplevde også noen av hindringene for kristen
enhet. Vi var enige om å gi Bibelstudium og andakt en vesentlig prioritet, vi kunne
tilbe vår ene Herre på alle de måter som kjennetegnet de forskjellige kirker,
representert av dem som ledet vår gudstjeneste. Imidlertid var vi også opp-
merksomme på problemer angående Bibelens autoritet som ennå var uløste
mellom oss, og på behovet for en meget større oppmerksomhet enn vi hadde
tid til å gi, til problemet med å knytte sammen kristen gudstjeneste og medita-
sjons-bruk (hellere enn bare intellektuelt studium) av andre religioners hellige
bøker. I en av våre kristne gudstjenester ble vi av lederen oppfordret til å bruke
et stykke fra Bhagavadgita som veksellesning. Dette klargjorde straks avvistelse
eller dype betenkeligheter hos noen overfor et slikt forsøk, mens vi under den
etterfølgende samtale oppdaget hvor betydningsfulle andre finner slike medita-
tive innslag. Vi erkjente behovet for et videre studium av de spørsmål som
oppstod på denne måten.

15. Som kristne er vi oss derfor bevisst en spenning mellom et fellesskap av
kristne slik vi opplever det i det menneskelige fellesskaps verden, og slik vi tror

det virkelig skulle være etter Guds løfte. Spenningen er fundamental for vår kristne identitet. Vi kan ikke minske den, forandre den, lette den, gjøre den mindre, men vi bør heller ikke prøve å unngå den. Midt i denne spenningen oppdager vi den kristne kirkes karakter som et tegn, samtidig på menneskenes behov for helere og dypere fellesskap, og på Guds løfte om et gjenopprettet menneskelig fellesskap i Kristus. At vi er klar over spenningen, må utelukke hvert grann av triumfalisme i den kristne kirkes liv i menneskehetens fellesskap. Det bør også utelukke hvert grann av nedlatenhet overfor våre medmennesker. Det skulle heller gi oss en holdning av sann ydmykhet overfor alle mennesker, fordi vi vet at vi, sammen med våre brødre og søstre har kommet til kort med hensyn til det fellesskap som Gud tilsikter.

16. Vi forstår at vårt kall som kristne skal være å delta fullt og helt i Guds misjon (*missio dei*) – at overbevisningens mot skal gjøre oss dristige og villige til å løpe en risiko. Derfor skulle vi, sammen med våre medmennesker, ydmykt ta del i en forpliktende pilegrimsferd. Vi er i en særlig forstand Kristi disipler, men vi avslår å begrense Ham til dimensjoner som vår menneskeforstand kan fatte. I våre forbindelser innen de mange menneskelige fellesskap tror vi at vi ved troen vil lære Kristus mere fullstendig å kjenne som Guds sønn og verdens frelser; vi vokser i Hans tjeneste i verden, og vi fryder oss i det håp Han gir oss.

II

OM DIALOG

C. *Hvorfor dialog*

17. Vi anser uttrykket «*dialogue in community*» for å være nyttig, fordi det konkretiserer vår tenkning. Ennvidere gjør det oss oppmerksomme på våre grunner til å være i dialog, noe vi fremstilte i to beslektede kategorier.

De fleste av oss lever i dag vårt kristenliv i aktuelt fellesskap med mennesker som har en annen slags religion og ideologi enn vi. Sommetider lever vi i familier med blandet religion og ideologi; vi bor som naboer i de samme byer og bygdesamfunn, vi trenger å bygge opp våre kontakt-forhold og vise gjensidig omtanke og søke gjensidig forståelse. Denne form for dialog er meget praktisk, fordi den berører det moderne livs problemer – det sosiale, politiske, økologiske og, fremfor alt, det vanlige og velkjente.

Videre er vi oppmerksomme på saker som angår oss, også utenfor de lokale forhold, og således føler vi oss kallet til å engasjere oss i dialog for å nærme oss virkeliggjørelsen av et utvidet fellesskap, hvor fred og rettferdighet kan realiseres mer fullt og helt. Dette fører oss videre til en dialog mellom fellesskap, hvor vi behandler saker av nasjonal og internasjonal betydning, på grunn av vår visjon av et «*verdens-fellesskap av fellesskap*».

18. Like så litt som «*community*» kan «*dialogue*» defineres presist. Det må heller beskrives, erfares og utvikles som en livsstil. Som menneskelige vesener har vi lært å snakke; vi taler, prater, gir og mottar informasjon, deltar i diskusjoner – – men alt dette er ennå ikke dialog. Nå og da hender det at det ut av vår samtale og våre mer og mindre flyktige kontakter oppstår en dypere kontakt, en forståelse hos den ene for den annens anliggender som ikke bare er

forstandsmessig. Dette er opplevd av familier og venner og av dem som deler den samme religion eller ideologi: men vi er især opptatt av den dialog som strekker seg over forskjeller i tro, ideologi og kultur, endog når parterne i dialogen slett ikke er enige om sentrale sider ved menneskelivet. Vi erkjenner at dialogen på en god måte kan hjelpe oss til å være mer lydige mot budet: «Du skal ikke si falsk vitnesbyrd mot din neste.» Vi trenger dialog for å få hjelp til å ikke fortegne bildet av vår neste som har en annen religion og ideologi. Mange av dem som deltok i vår konsultasjon, gjorde den erfaring at denne dialog virkelig er mulig når den er bygget på gjensidig tillit og respekt for hver enkelt deltagers integritet.

19. Vi betrakter derfor dialogen som en grunnleggende del av vår kristne tjeneste innen fellesskapet. I dialogen er vi aktivt lydige mot budet: «Du skal elske Gud og din neste som deg selv». Som et uttrykk for vår kjærlighet vitner vårt engasjement i dialogen om den kjærlighet vi har erfart i Kristus. Det er vår glade livsbekreftelse mot kaos, og vår deltagelse med alle som er livets allierte i å søke det foreløbige mål som utgjøres av et bedre menneskelig samfunn. Således vil vi bestemt avvise enhver tanke om «dialogue in community» som et hemmelig våpen i aggressive kristne stridendes arsenal. Vi tar det heller for et hjelpemiddel til å leve ut vår tro på Kristus i tjeneste i fellesskapet med vår neste.

20. I denne erkjennelse går vi god for at dialogen har en spesiell og rettmessig plass innen kristenlivet, på en måte som kan sidestilles med andre former for tjeneste. Men med «spesiell» mener vi ikke helt forskjellig eller særskilt. I dialogen søker vi «å være sannheten tro i kjærlighet», ikke naivt å «la oss kaste og drive om av ethvert lærdoms vær» (Ef. 4, 14–15). Når vi sier dette, erkjenner vi at i de fleste forhold i dag er dialogens ånd en nødvendighet. Av denne grunn anser vi ikke dialog og vitnesbyrd som motsetninger. Tvert i mot: når vi i forpliktelse mot Jesus Kristus innlater oss på dialog, vil kontakten gjennom dialogen fra tid til annen gi leilighet til ekte vitnesbyrd. Således føler vi oss i stand til ærlig å anbefale medlemskirkene i Kirkenes Verdensråd å bruke dialog som en måte å bekjenne Jesus Kristus på i dagens verden; samtidig kjenner vi oss i stand til ærlig å forsikre våre partnere i dialogen at vi kommer ikke som de som vil omforme, men som sanne med-pilegrimer, for å tale med dem om hva vi tror Gud har gjort i Jesus Kristus, som har gått foran oss, men som vi søker å møte igjen i dialog.

D. Den teologiske betydning av folk med andre religioner og ideologier

21. Når vi slik engasjeres i redelig «dialogue in community» med mennesker av annen slags tro og ideologier, kan vi ikke la være å stille oss selv nærgående spørsmål om deres plass i Guds virksomhet i historien. Imidlertid burde vi minne oss selv om at vi ikke stiller dette spørsmål teoretisk, men som uttrykk for hva Gud kan utrette i livet til hundrevis av millioner menn og kvinner som lever i og søker fellesskap med oss, men på forskjellig vis. Vi burde alltid tenke på mennesker av annen tro og ideologi ut fra disse vilkår, hellere enn å bedømme dem teoretisk og upersonlig. Vi burde finne ut hvorledes deres tro og ideologi har vært bestemmende for deres daglige livsførsel og virkelig strebe etter dialog.

22. Når vi nærmet oss de teologiske spørsmål i denne ånd, følte vi sterkt at vi trengte til å gå frem...

med anger, fordi vi vet hvor lett vi mistyder Guds åpenbaring i Jesus Kristus, hvorledes vi forråder den med våre handlinger og geberder oss som besiddere av Guds sannhet i stedenfor som de som ufortjent har mottatt Hans nåde;

med ydmykhet, fordi vi så ofte hos mennesker av annen tro og ideologi merker en åndelighet, helligelse, medfølelse og visdom, som burde hindre oss i å bedømme dem ovenfra nedad; spesielt burde vi la være å bruke begrep som «anonyme kristne», «det kristne nærvær», «den ukjente Kristus» på andre måter enn opprinnelig ment av dem som lanserte dem i teologisk øyemed, eller på måter som kan være skadelig for de kristnes og de andres selvfølelse;

med glede, fordi det ikke er oss selv vi forkynner; det er Jesus Kristus, som av mange mennesker med en levende tro og ideologi blir betraktet som profet, helgen, lærer, eksempel; men som vi bekjenner som vår Herre og Frelser, og som selv er det troverdige vitne og den som skal komme (Åp. 1, 5-7);

med rettskaffenhets, fordi vi ikke innlater oss i dialog med andre uten i denne botferdige og ydmyke glede i vår Herre Jesus Kristus, vi fremfører vår egen erfaring og vårt vitnesbyrd for de andre, likesom vi venter å høre av dem om deres uttrykk for den dypeste overbevisning og innsikt.

23. Bare i denne ånd kan vi håpe å nærme oss til de teologiske spørsmål som er stillet av andre religioner og ideologier, på en skapende måte. Våre teologiske diskusjoner på konferansen hjalp frem en voksende forståelse mellom kristne deltagere med forskjellig bakgrunn, spesielt på følgende områder:

at fornyet oppmerksomhet må ytes til læren om skapelsen, særlig slik vi ser det belyst av den kristne forståelse av Gud som en Hellig Treenighet og ved Kristi oppstandelse og herliggjørelse;

at fundamentale spørsmål om Guds vesen og virksomhet og læren om Ånden blir behandlet i dialog, og den kristologiske diskusjon må føres med dette omfattende hensyn;

at Bibelen, med all den hjelp kirkenes tradisjon og lærdom kan yte til dens forståelse og bekreftelse, må brukes i skapende hensikt som basis for vår kristne tenkning angående de spørsmål som oppstår, idet den både oppmuntrer og advarer oss, skjønt vi ikke kan driste oss til å la den være referanse for våre partnere i dialogen;

at de teologiske problemer ved kirke-enhet også trenger å bli betraktet i forhold til vårt ønske om dialog;

at ønsket om et felles grunnlag ikke bør redusere levende tro og ideologier til laveste felles-nevner, men det burde bli en bønn om det av ånd og liv som bare er å finne på de dypeste områder av menneskelig erfaring, slik det på varierende måte er symbolisert og fremstilt i forskjellige religioner.

24. Vi ser frem til videre fruktbar diskusjon om disse spørsmål (blant mange andre) innenfor våre kristne kretser, men også i dialog-situasjoner. Det var andre spørsmål hvor vi fant det vanskelig og noen ganger umulig å komme til enighet, men disse ville vi også anbefale til fortsatt teologisk oppmerksomhet:

Hva er forholdet mellom Guds universelle gjerning i skapelsen og Hans for-løsende handling i Jesus Kristus?

Bør vi tale om Guds verk i alle menneskers liv bare i prøvende ord som uttrykker håp om at de må erfare noe om Ham, eller mer positivt i ord om Guds åpenbarelse overfor mennesker med en levende tro, som befinner seg i menneskelivets og ideologienes kamp?

Hvorledes skal vi ut ifra Bibelen finne kriterier for hvordan vi skal nærme oss folk med andre religioner og ideologier, idet vi, som rett er, anerkjenner både den autoritet kristne i alle århundrer har tillagt Bibelen, spesielt spørsmål angående Det Gamle Testaments autoritet for Den kristne kirke, og det faktum at våre dialogpartnere har andre utgangspunkt og kilder, både i hellige bøker og læretradisjon?

Hva er det bibelske syn og den kristne erfaring om Den Hellige Ånds gjerning, og er det rett og gagnlig å uttrykke Guds verk utenfor kirken i læresetninger som angår Den Hellige Ånd?

E. *Synkretisme*

25. I dialogen er vi kalt til å være dristige, og vi må være villige til å løpe en risiko, men også til å være påpasselige og årvåkne for Gud. Er synkretisme en fare vi må være våkne for?

26. For det første slår vi uttrykkelig fast behovet for en genuin «oversettelse» av det kristne budskap etter tid og sted. Dette behov merkes så snart bibeloversetterne begynner sitt arbeid med et spesielt språk og tvinges til å veie de kulturelle og filosofiske over- og undertoner ved ordene på vedkommende språk. Men det gies også en videre «oversettelse» av budskapet når det får uttrykk i kunstneriske, dramatiske, liturgiske og fremfor alt i velkjente former, som er skikket til å meddele budskapets ekthet på ekte stedegne måter, ofte gjennom teologisk prøvet anvendelse av et spesielt samfunns symboler og begreper.

27. Vi taler her om «oversettelse» hvor noen har talt om en særegen eller Kristus-sentret synkretisme. Vi anerkjenner hensikten som er å redde ordet «synkretisme», men vi tror at etter dets tidligere anvendelse i kristen debatt vil det nå nødvendigvis føre med seg en negativ vurdering. Dette er tydeligvis tilfelle dersom det betyr, slik Nairobi-forsamlingen brukte ordet, «bevisste eller ubevisste menneskelige forsøk på å skape en ny religion sammensatt av elementer fra forskjellige religioner»: i denne betydning tror vi at synkretisme også vil bli forkastet av våre dialog-partnere, selv om vi erkjenner at det kan være noen som i sin utrygghet søker hjelp fra mange kilder og ikke betrakter synkretisme negativt.

28. Ordet «synkretisme» er imidlertid brukt i videre mening enn i Nairobi og spesielt for å advare mot to andre farer. Den første fare er at i det vi prøver å «oversette» det kristne budskap for en kulturkrets, eller i det vi nærmer oss til religioner og ideologier som vi er i dialog-forhold til, kan vi gå for langt og på akkord med hensyn til ektheten av kristen-tro og -liv. Vi har Bibelen til å rettled oss, men det er alltid en viss risiko ved å søke å uttrykke evangeliet i en ny ramme: for eksempel de første kristnes kamp mot kjetteri i debatten med gnostisismen, eller kompromitteringen av evangeliet i det såkalte «kristne» Vesten. Det er gagnlig å undersøke slike eksempler, så man ikke skal innbille seg at synkretisme er en fare som er stedegen bare i visse verdensdeler. En annen fare er det å fortolke en levende religion ikke med dens egne uttrykk, men med uttrykk fra en annen religion eller ideologi. Dette er uriktig både

ifølge vitenskapens og dialogens prinsipper. På denne måten kan vi «synkretisere» kristendommen ved å betrakte den bare som én av flere måter å nærme seg Gud på, eller vi kan med urette «synkretisere» en annen religion ved å anse den for bare en delvis forståelse av det vi kristne tror vi kjenner fullt ut. Det er et særlig behov for videre studium av den måte som denne slags synkretisme kan finne sted på i en religion og en ideologi.

29. Vi anerkjenner både at disse farene er reelle og at det vil være meningsforskjell blant kristne og mellom kirker med hensyn til når disse farer truer, eller virkelig har overrumplet visse kristne foretagender. Vi kan sammenfatte våre konklusjoner om dette synkretisme-spørsmål med den thailandske historien at de små firfislene som klatrer på husveggene i Chiang Mai med sine skrik sier både «velkommen» og «pass på».

30. Vi ønsker vågestykket ved en forskende tro velkommen; vi ber hverandre «passe på». Etter som vår konsultasjon skred frem, utviklet denne gjensidige advarsel seg til en positiv holdning. Innenfor den økumeniske bevegelse har det å føre dialog og det å forkynne undertiden vekket gjensidig mistenksomhet. Gud er meget tålmodig med oss, Han gir oss tid og stund til å oppdage hans vei og dens rikdommer (cf. 2. Pet. 3, 9). I vår diskusjon følte vi på nytt behovet for å gi hverandre tid og stund... tid og stund for eksempel i India eller Ghana til å utforske evangeliets rikdom i en ramme som er meget forskjellig fra det «helleniserte» Europa; tid og stund for eksempel i Korea til å fortsette kirkenes for tiden nedlagte evangeliserings-arbeide; tid og stund for eksempel i Europa til å innstille seg på en ny situasjon da sekularisering nå forandres til ny religiøs interesse som ikke blir uttrykt i tradisjonelle former. Vi trenger å anerkjenne selve dialogens mangfoldighet i dens særegne sammenheng og i forhold til spesielle diskusjoner som utgjorde den tredje hoved-seksjon av vår konsultasjon.